Vastaus kirjalliseen kysymykseen KK 150/2019 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen toimenpiteistä opetusalan vetovoimaisuuden lisäämiseksi

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Paula Risikon/kok ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 150/2019 vp:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä opetusalan vetovoimaisuuden lisäämiseksi ja ylläpitämiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Kasvatus- ja opetusalan työtehtävien vetovoimaan vaikuttavat useat tekijät. Keskeisiä tekijöitä ovat esimerkiksi pysyvä työsuhde, työhyvinvointi, turvalliset ja asianmukaiset työskentelyolosuhteet ja tehtävän vaativuuden huomioonottava palkkaus. Hyvin toimiva oppilas- ja opiskelijahuolto, riittävä opetushenkilöstömäärä, asianmukaiset aineelliset resurssit kasvatus- ja opetustehtävän hoitamiseen, työyhteisön osaava johtaminen ja varmuus mahdollisuudesta kehittää ammatillista osaamistaan täydennyskoulutuksen avulla vaikuttavat kasvatus- ja opetusalan työtehtävien vetovoimaa lisäävästi. Näihin tekijöihin voivat parhaiten vaikuttaa kunnat varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjinä ja varhaiskasvatuksessa myös yksityiset toimijat.

Opettajankoulutuksen lukuisat kehittämishankkeet, opetushenkilöstön täydennyskoulutuksen voimavarojen lisääminen, täydennyskoulutustarjonnan huomattava lisääminen, oppilaitosjohdon koulutuksien käynnistäminen ja vahvistaminen, opetushenkilöstön työtä tukevien tutoropettaja- ja mentorointirakenteiden luominen sekä varhaiskasvatuksen ja oppilaitosten verkostoyhteistyön tukeminen ovat olleet niitä keinoja, joiden avulla opetus- ja kulttuuriministeriö on edistänyt kasvatus- ja opetusalan kehittämistyötä.

Kasvatus- ja opetusalan työtehtävien vetovoima vaikuttaa halukkuuteen hakeutua alan koulutuksiin. Suomalainen opettajankoulutus on pitkään ollut suosittu hakukohde. Suomi on erottunut edukseen monista muista Euroopan maista suurilla hakijamäärillä.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KK 150/2019 vp

Kuluvan vuosikymmenen aikana kiinnostus hakeutua opettajankoulutukseen on kuitenkin vähentynyt. Selvimmin tämä on nähtävissä varhaiskasvatuksen opettajankoulutuksessa. Hakijamäärien laskua on myös luokanopettaja- ja erityisopettajakoulutuksessa. Matemaattis-luonnontieteellisten aineiden opettajaopintoihin on paikoin ollut vaikeuksia saada riittävästi hakijoita. Muussa yliopistojen antamassa opettajankoulutuksessa tai ammatillisessa opettajankoulutuksessa hakijaongelmia ei ole havaittavissa.

Hakijamäärien lasku on herättänyt keskustelua ja pohdintaa muutoksiin vaikuttaneista syistä. Julkisessa keskustelussa on tuotu esille mahdollisina vaikuttavina tekijöinä kielteinen koulu-uutisointi mediassa, koulutusleikkaukset, työrauhaongelmat ja koulujen sisäilmaongelmat. Kasvatus- ja opetusalan palkka- ja urakehitys, varhaiskasvatusta ja koulua koskevien vaatimusten kasvaminen ja ristiriitaistuminen sekä oppilas- ja opiskelijahuollon voimavaratilanne on tuotu esille mahdollisina hakijamäärien laskuun vaikuttavina tekijöinä. Myös koulutuksien hakujärjestelmissä tapahtuneita muutoksia on esitetty syyksi hakijamäärien laskuun.

Tuore OECD:n TALIS 2018 –tutkimus (Teaching and Learning International Survey) antaa monipuolisen kuvan opettajien ja rehtoreiden koulutyötä, opettajan ammatin arvostusta ja opetustyön vetovoimaa koskevista näkemyksistä. Tutkimukseen osallistui 48 maata, 155 000 opettajaa ja lähes 9 000 rehtoria.

TALIS 2018 –tutkimustulosten mukaan suomalaiset rehtorit ja opettajat pitävät työstään ja arvostavat sitä. Opettajat ovat ammattiinsa tyytyväisempiä kuin muiden maiden kollegansa. Yli 90 % suomalaisista opettajista ilmoittaa opettajuuden hyvien puolten painavan vaakakupissa enemmän kuin huonojen puolten. Heistä melkein 80 % valitsisi uudelleen opettajan ammatin. Rehtorit ja opettajat kokevat, että heidän työtään arvostetaan.

Suomessa 58 % opettajista arvioi opettajan ammattia arvostettavan yhteiskunnassa. Opettajat luottavat omiin kykyihinsä ja kokevat, että he pystyvät opetuksessaan vaikuttamaan paljon oppimista edistäviin asioihin. Melkein kaikki (97 %) yläkoulujen opettajat ovat sitä mieltä, että opettajat ja oppilaat tulevat hyvin toimeen toistensa kanssa. Näissä tuloksissa Suomi poikkeaa edukseen muista Pohjoismaista ja Virosta. Esimerkiksi Ruotsissa vain 11 % opettajista uskoo, että heidän työtään arvostetaan. Rehtorien ja opettajien kokema oman työn arvostus heijastuu myönteisesti koulun työskentelyilmapiiriin.

Vaikka tutkimustulokset ovat perin myönteisiä, on silti syytä selvittää kasvatus- ja opetusalan vetovoimaa tulevaisuuden koulutus- ja työuravalintana. Jotta voidaan varmistaa kasvatus- ja opetustyön ja opettajankoulutuksen vetovoiman kehittyminen myönteiseen suuntaan, on tarpeen selvittää, mitkä tekijät vaikuttavat opettajankoulutusta koskevaan hakijakiinnostukseen. Tietoa tarvitaan muun muassa hakijavirtojen muutoksista sekä siitä, millaisia käsityksiä hakijoilla, opettajankoulutuksessa paraikaa olevilla henkilöillä, opinto-ohjaajilla ja korkeakouluilla on opettajankoulutuksen tulevaisuuden näkymistä, kasvatus- ja

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KK 150/2019 vp

opetusalalle työllistymisestä, opetustyöstä ja muista opettajankoulutuksen hakijakiinnostukseen vaikuttavista tekijöistä.

Koska tutkittua tietoa ei ole, opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt selvityksen opettajankoulutuksen vetovoimaan vaikuttavista tekijöistä. Selvitys koskee sekä yliopistoissa että ammattikorkeakouluissa annettavaa suomen- ja ruotsinkielistä opettajankoulutusta. Selvityksen tulokset ovat käytettävissä huhtikuussa 2020.

Helsingissä, 10.10.2019

Tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen